

De worde lamuelis des koninckes **sinē**
 dese die hier na volgent. **D**at gesichte
 dat myt en sijn moeder vnderwisede.
Mijn allerlieffste **W**at heffstu gedaē. **W**at
 du allerlieffste mines bukes. **W**at du allerlieff
 ste miner bergerden. **N**iet en giff dijn gued dē
 wiuen ende dijn rijckdom to verdyllygen dye
 koninge. **N**yet en wil du koninck lamuel niet
 en wil den koningen wijn geue. wante dat en
 is niet hemelicks dat die drunkheit regneert.
 dat sy vylliche niet en drinken en vergete der
 gerichtē ende verwandelen die saken der kind
 der armen. **S**ueten dranck fall man geuen dē
 bedroueden ende wyn die bedrofft synt vā her
 ren si solen drinken ende vergete eres armodes.
En solē eres wewē niet met gedēkē. **D**inē mōt
 do vp vor dē stummē ende dē saken aller kynde
 re die ouer lant gaent. **D**o vp dinen mont. en
 de bewise dat gerecht is en wreke dē armē. en
 den vmechtigen **A**leph. **W**ye sal daer vps
 den een stark wijs. **V**ere en an den vtersten
 ende is ere loen. **B**eth. **E**res mānes herte heft
 bet ruwen in er ende fall genes roues behouen
Gymel. **S**y wedder gyfft en guet. ende nyet
 quaet alle die dage sijns leuens. **D**elet. **S**y
 soechte wullen en vlæs ende heeft gewerket
 mit rade erer hende. **H**e. **E**nde is worden als
 eens kreemers schyp dat vā verres her sy broet
 brenget. **V**au. **E**nde des nachtes stunt sy vp
 ende gaff dē roeff eren gefinde ende spysē eren
 dennen. **Z**ay. **S**y merkede dē acker ende galt
 den van der vrucht erer hande plantede sy erē
 wingarden. **H**eth. **S**y vmbgorden ere lenden
 mit starkden ende starkede eren arm. **T**eth.
Sy smakde en sach dat ere kopenschap gued
 was. **L**ere lichte en sal in der nacht nyet geles
 schet werden. **P**oth. **E**re hant heeft sy gesat
 to starkheyden. ende ere vinger vmb grypen
 de spylle. **C**aph. **S**y opende ere hant den no
 troffigen ende sy rekede ere hant to den armē.
Lamech. **S**y en fall nyet vruchtē eren huse vor
 die kolde des snees. wāte alle ere ingefinde sint
 geclēdet mit dobbelen gekleide. **M**en een ge
 stripet cleit heeft sy sik gemaket sammith. en
 putput is er cleit. **M**in. **E**re man is edel in dē
 porten als he sietet mit dē ouersten des landes.
Samech. **E**yn sindal makede sy ende verkoff
 te dat ende gaff enen gordel dē chananeo. **M**yn
Starkheit ende schoenheit is ere cleit. en fall
 lachen in den lesten dage. **P**he. **E**re mōt heeft
 sy vp gedaen der wijsheit ende der ee die sacht
 modicheit is in ere tungen. **S**ade. **S**y maeck
 ten die wege eres huses ende sy en ath ere broit
 met ledich. **C**oph. **E**re kindere stonden vp en
 de seden. sy were die allerfaliechste. en ouck ere
 man dye leuede sy. **R**es. **V**ele dochtere hebben
 rijckdom vrgadder. mer du allene heeft sy al

le ouer gaen. **S**yn. **D**ye grātie is drogennach
 tich. ende ydell is die schoenheit. **E**yn wijs die
 got vruchtet dye fall gelaut werden. **T**hau
 Gefft vrucht ere hande ende ere werks solen sy
 louen in den porten.

Hyt gaen vut dye byworde **S**alomons.

Hyt begynt **E**cclēsiastes dat. **xviii**. boeck
 der bybelen. ende leret **w**elmaen dye ydelheyt
 der werelt. ende vntucht ende laster des leuens
 ende enen saligen voortganck in dogeden.

Dat eerste Capitel sprickt dat alle dynck
 ende werck vp erden in all meyst ydelheit. en
 dē eyn bekumminge des gepltes. en dat nyet
 mant sta na sundetinget groter wijsheit. wan
 te to veler wijsheit hoert groet arbeit en groet
 vnerdicheit is dat yne.

De worde **E**cclēsiastes
 Davits sō des koniks
 van iherusalem **synē**
 dese. **I**delheit der ydel
 heiden sprickt ecclēsi
 stes. ydelheit der ydel
 dē en alle dinck sy idel
 heyt. **W**at heeft eyn
 nysehe meer van aller

finet arbeit die he arbeit vnder der sonen. **D**at
 geslechte v̄gāt ende dat geslechte komet mer
 die erde star ewelike. die sonne geit vp en ned
 der to ere stad ende dan veriset sy wedder. en
 sy geit vmb dor dat suden ende kumpt toe den
 nodden. **D**er geyst **dat is die sonne**. geit alle
 vmb ende vmb vnderfokende alle dinck. ende
 keret wedder in eren arkel. **A**lle vloet geit in
 dat mer ende dat mer en geit nyet ouer. **T**oe
 der steden dat die vloyde vut komen dat kyre
 sy wedder vmb dat sy wedder vloyen. **A**lle din
 ge sint swar ende die minsche en mach sy nyet
 vptleggen mit reden. **D**at oge en woert nyet
 versadet van sien noch dat oer enwert niet ver
 tuult mit hoer. **W**at is dat gewest is. **D**at sul
 ue dat to komen is. wat ys dat gemackt ys.
Dat sulue dat men noch maken sal. vnder der
 sonen en is niet nuwes. noch nimant en mach
 seggen siet dat is wat nuwes. wante to hant
 is dat verlede in dē werelde die vor ons wate.
 der erste gedēckē en is niet noch ok der dinge
 die hier na tokomē sint en fall wesen geyn gedē
 kē by dē genē die tokomē sint in dē vterste da
 gē. **E**cclēsiastes was konick vā isrl in iherlm
 en ik vpsatte in minē mode to sōkē. en wijslike
 vnderstātē vā alle dē digē die vnd der sōnē gesceē
Dese allerqualste vnledicheit gaf got dē nyse

kinderen dat sy sich daer ynne solde wreunledi-
gen. Ick besach alle dinge dye geschieden vnder
der sonnen. Syet ende sy sint alle ydelheyt en-
de quellinge des geestes. Mer swaerliken wer-
de dye verkeerde gestraffet. ende vngelick ge-
getaell is der gecken. Ick sprack in mynē her-
ten. Syet ick bin groet gemaeckt ende bouen
ga alle in wijsheyt dye voer my warē in iheru-
salem en my gedachte heft vele dīges bescouw-
ynliken. ende ick hebbe geleert ende gedacht
in min herte vmb dat ik weten solde wijsheit
ende loeringe ende dwalinge ende sotheyt ende
ick bekande dat in desen was arbeyt. ende
quellinge des geestes vmb dat in vele wijsheit
vele vwerdicheyt is ende dye daer konst toe
leert: hy doet daer oock to dwalisse.

Dat ewede ca. woe alle dinge ydelheyt is yt
en sy dat dye wijsheyt by sy. Ende van d rīc-
heyt Salomons woe hy groete rīck dom aen
mageden ende knechten besat ende woe eccle-
siastes dye wijsheyt sochte ende em sins leuēs
verdoete vmb der quaetheyt wyllen d werlt.

Hrumb seide ik in mynen herte. Ick sal
gaen ende oueruloyen myt weelden.
ende ghebruken guede dinge ende ick
sach dat oock dat ydelheit was. Dat lachē ach-
te ik vor dwalinge. ende der blitschop seide ik
wat bedruget du vergeues. Ick seide in mynen
herte myn vleesch aff toe trecken van den wine
vmb dat ick myne siele ouersette toe der wijs-
heyt. ende dat ick dye gheckheyt vermydede
bys dat ick sege wat des mynschen kinderen
ouerslick were. Als dat gedaen is so is niet die
getal d dage sins leuēs vnd d sonne. Ick makde
groet myn werk. Ick stychrede to mynen be-
hoeff huser. Ick plantede wingarden. Ick ma-
kede bngarden en hooue ende ick beplantede
se myt boeme van alre hande kunne. ende ick
makde toe mynen behoeff vyschetien vā wa-
teren vmb dat ick veruysschen solde den dyck
van den gronde holte. Ick besat knechte ende
magede. ende ik hadde vele gefindes vele vres
ende groete getall van schape bouen all de gee-
ne dye voer my weren in iherusalem. Ick verga-
derde toe hope to mynre behoeff siluer en golt
ende guet der konyngen ende der prouincien.
ende ick makde my sengers ende sengerschen
ende wolde der mynschen kindere neppe ende
wate potte in dyenst vmb den wyn to schen-
ken ende ik ghink all dye bouen in wijsheyt
dye voer my weren in iherusalem. **O**ck volhet
den dye wijsheyt myt my ende allet dat myn
ogin begerden en weigerden ik ene niet. **N**och
ick en verboet mynen herten niet dat en soelde
aller weldicheyt gebruiken en genoechde heb-
ben in den dingen dye ik bereet hadde. ende ick
achte dyt myn deell toe wesen dat ick gebruc

de mynre arbeyt ende alsick my gekijet had =
de toe all den werken dye myn hande gemakt
hadden ende toe den arbeyden daer ik toe ver-
geues in gheweest hadde: soe sach ick in allen
ydelheiden quellinge des modes ende niet sta-
tastich vnder d sonnen. Ick bin gegā vmb de
wijsheyt toe beschouwen dye dwalinge ende
dye gekheyt. **W**at is dye mynsche dat hy vol-
gen moge den koenynck sinen meker. **E**nde ik
sach dat dye wijsheyt alsoe vele bouen dye ge-
heyt gink als dat licht schelt bouen dye duy-
sternisse. **E**ynes wysen oegen sin in sinen houe-
de mer dye gecke wandert in duisternisse. Ick
hebbe geleert dat eyn doet erre beyder is. ende
ick seide in mynen herte. **O**ff myn vndergā. **D**at
is myn doet. **E**nde eynes gecken eyn is.
Wat batet dan dat ick groten vlyte hebbe ge-
geuen toe wijsheyt ende ick sprack in mynē b-
ten ende merkede dat dyt oock was ydelheyt.
want in der ewycheyt en fall niet meer wesen
dye gedenkemisse des wysen dan eynes gecke
ende dye tokomen dingen sullen alle dinge to-
samen ouerdecken myt vergetenheyt. **D**ye ge-
leerde sterfft oock als dye vngelerte. ende hy
rumb verdreet my myns leuens siende alsoe ve-
le quaet vnder der sonnen ende alle dink wesen
ydelheyt ende quellinge des geestes. **E**uer soe
verwonderde ick alle myne kloekheyt dat yn-
ne ick seet vlijtliken gearbeydet hebbe vnder
der sonnen vmb dat ick na my hebben. fall eyn
erffgenoet den ik niet en kynne off hy wijs off
geck sell wesen na my en hy fall herschoppen
in mynre arbeyt dar ick ynne hebbe gheweest
ende forchuoldich geweest ende is emch dyk
aldus ydel. **H**rumb hoert ick vp. ende myn
hert heft vp gehoert vortmeer toe arbeyden
vnder der sonnen. want als eyn ander arbeyt i
wijsheyt in legeringen ende in forchuoldichei-
de so lyet hy dat enen ander vremde mynsche
dat hy verborgen heft want wat vordels be-
iaget eyn mynsche van alle sinre arbeyt en vā
des geestes quellinge dar hy vnder der sonne
mede ghepinget wert. **A**ll sin daeghe sint vol
noch hy en rastet niet des nachtes myt sinen
herten. en is dyt niet ydelheyt. **E**n is dat niet
betet to eten ende to drincken. ende sinre sielen
gued to doen van sinre arbeyt. **D**yt is oock vā
gades hant. **W**ye fall alsoe versinden: ende mit
weelden oueruloyen als ick. god gaff eynē go-
den mynschen in sin aenschouwen wijsheit en
konst ende verstantemisse. mer hy gaff dē swi-
ren quellinge ende oueruloyende sorghe vmb
dat hy todoen fall ende vergaderen ende leue-
ren dat dē genen dye gade behaghet: mer dat
is oock ydelheyt ende ydel forchuoldicheyt des
gedanken.

Wat derde ca Wo alle dink sine tijt heeft ende myt der tijt vergeet ende wo man dye wercke gades niet aff off to doen en mach ende va de gemeynen leuen der mynschen ende der beeste

Alle dingen hebben ere tijt ende alle dy ge gaen ere gank vnder de hemell Dat is tijt to werde gebaren ende to sterue tijt to plantē: ende tijt vpt to raeden dat geen dat geplant is: tijt to doden ende tijt to genesen. Tijt to stycken: ende tijt to destrueren. Tijt schrien ende tijt to lachen. Tijt to springen ende tijt to weynen. Tijt steyne to strouwen ende tijt to vergaderen. Tijt to kussen. en tijt verre to wesen van armnemynge. Tijt to wynnen. ende tijt to verlyesen. Tijt vmb to behalden. ende tijt vmb to verwerpen. Tijt toe sypen ende tijt vmb to samen to naven. Ende tijt to swyghen ende tijt to spreken. Tijt der hoeffden. ende tijt des hates. Tijt des strides ende des vredes. Wat heeft eyn mynsche van sinre arbeyt Ick sach dye quellinge dye god d mynschen kin dere gegeuen vp dat sy daer in wonderlijck wijs vertagen werden. Alle dinghe makede hy guet in sinre tijt. ende hy heeft dye werlt ouer gegeuen erre dysputeringe. vp dat dye mynsche niet vynden en fall dat werk dat god gemaket heeft. van den beginne bys to de eynde. Ende ick en bekinde dat niet bet en was dan verbliden en waldoen in sinen leuen. wāt eyn ygelick mynsche dye eret ende drincket ende guet siet van sinre arbeyt: dat is gades gijft. Ick hebbe geleert dat alle dye werk dye god gemaeckt heeft gedurich sint ewichliken. Wi en mogen den dinghen niet aff noch todo en die god gemaeckt heeft vp dat hy werde vntfien. Dat gemaeckt is dat blijft Dye tokomende sin hebben to hants geweest. ende got verriwert dat ewech gegaen is. Ick hebbe gesien vnder der sonnen in der stat des ordels vnnijl dichheit en i d stat vngerechtigheit en ik sede i mynen herten den gerechtigen ende den vnnijl den fall got ordelen. Dan saell dye tijt sin alre dinghe Ick sede in mynen herten van der mynschen kin dere dat sy guet proeueden ende dat sy solden de beesten gelijck wesen. na den geuochlike synlike leue dar i lenē die mysche de allene na den vlesce leue. Wāt der mynsche Dye alsoe leuen. Iende der beeste is eyn eynde ende des enen ende des anderē wesen: is gelijck. Gelijck dat eyn mynsche sterfft van allulke leuen Alsoe steruen oek dye beesten. oek ademen se alle. ende de mysche en heeft niet meer dan dye beeste. Alle dinc liggen vnder der ydelhep ende sy varen alle to eynde stat. Se sin gemaeckt van der erden ende to samen werde sy in dye erde gekeert. wye weet off adams ki

dere geest vpwart geet: off der beesten geest ne derwart geet. Ende ick bin gewar worde dat niet beter en is dan dat eyn mynsche werde. blijt in sinen werke. ende dat dyt sin deell is. want wye saell em daer to bringen dat hy na ein dye tokomende dinghe bekenne.

Wat werde Ca. is van der ydelhep des arbeedes des gyngen mynsche en wo it niet guet en is den mynsche allene to wesen ende van d gehoorsamhep ende wo dat man niet lichtelik well spreken en fall.

Ik kijde my to anderen dinghen. ende sach dye auerdaet dye man drafft vnder der sonnen ende der vinnoseler tranen en nyemant en trooste se noch datmen niet mochte der ghewalt dye en gescheyde ende dat sy te roefft sin alre hulpe ende doe laude ik meer de doden dan dye leuenden ende van desen twee soe oedele ik den geenē saliger dye noch niet gebaren en is noch niet en heeft gesien dye quade dinghe dye geschien vnder der sonnē. Doer meer sach ick alle arbeyt d mynschen ende ik merkede dat dye kloechhep vnder der ligget. der benedypinge des naesten Darumb is oek ydelhep ende ouerulodyge sorge Dye dar valdet sin hande to samen ende eret sin vleysch en spreket. Beter is eyn hantvull myt vreden dā beyde hande voll myt quellinge ende myt arbeyt des ghedancken All merkende soe vant ick oek een ander ydelhep vnder der sonnen. Dye mynsche is eyn ende heuet nyemant mit eme kint noch broeder: nochtant en lech. hy niet vp to arbeyden. noch sin oegen en werden niet gesadyget myt rickdom noch hy en pynse niet dat ick segge weme arbeyde ick. ende bedrege myne siele myt guede. Hyt yne is oek ydelhep ende een sere snoede quellinge. Hy rumb is dat beter dat er twee to samen is dan eyn. want se hebben die hulpe ers geselschop pes. Istet dat dye eyn valt hy fall van den anderen werden vntholden. wec dem gheene dye allene is. want als hy geuallen is soe en heuet hy nyemant dye en vp heuet. Ende is dat dat twee to samen slapen soe sullen sy vnder eyn ander to samen werden verwarmet. Wye fall en mogen verweret werden. Istet dat yemant we wyntet eyne: twee wederstaen em Eyn diuol dych koerke brickt man myt arbeyt Beter is eyn arm wijs kint dan eyn geck koemynck de niet voetsien en kan wat em tokomēde is dat vnderwypen eyn vpt geet toe den ricke vpt en kerker en vit hande. ende eyn ander dye van de rick gebare is vgeet myt armoet. Ick sach al dye geē de leue en de vnd d sonnē wādele myt

te ander iongelinge dye voer em vpstaen fall
 Onuertellike is dat getaell van dem volke die
 voer em weeren ende dye na em komen sullen en
 en sullen in em niet werden verblift. **M**er dat
 is oock ydelheyt ende quellinge des gheestes
 Waerde dine vote als du in gades huis gaest
 ende gencke dattu mogest hoeren **W**ant vele
 beter is gehorsamheyt dan der gecke offerhā
 de dye niet en weten wat quaet sy doen **S**prek
 geen wreuelmodich dinck sūnd raet. noch din
 bert en sy niet haestich to spreken. want got
 is in den hemel en du bist vp der erden. **H**yrūb
 sullen dine vrede wemich sin. **Die god atreffē. I**
Na vele sorgen volgen vele dromen en in-
 le reden salmen geckheyt vynden. **O**ff du gae
 de wat hefft gelauet so en beyde niet to betale
 Want em is vnbequem vngetrouwe ende gee
 ke belouinge **M**er so wat du gelauet heft dat
 leyfste **W**ant vele beter is niet to lauen dā dye
 gelauede ding niet to halden off gelden na s
 belaeften **G**hiff dinen mont niet dattu dyt
 vleysch doet sundygen **N**och en segghe niet
 voer den engelen en is geen voerhemicheyt dat
 vyllyche god niet to nich en werde vmb din
 reden ende wstrouwe all dye werke dinre hā
 de. **D**ar vele drome sin dar sin vele ydelheyden
 ende vnnylyche reden. mer vntsee du got **I**stet
 dat du seest der armen oueruallinge ouerda-
 dyge ende geweldde ordele ende dye gerechtig-
 heye verkeert is in den prouincien **E**n verwon-
 der dy niet vp dese dinghe want bouen den hoe-
 gen is eyn ander hoegher. ende bouen dese sint
 noch ander hoger ende vort dye konynk ghe-
 toet alle den lande dat em dyent

Dar vijfte ca. van der gecheyt der gyrieger
 mynschen ende woe dye mynsche leuen mach
 van arbeide finer hande wāt en dat van gade
 to gelaten wert.

Die gyrieger en fall niet veruullet werde
 myt gelde ende dye dat heff hefft dye
 rikdom en fall gheen vrucht van eme
 vruchtangen **H**yrūb is dyt oock ydelheyt dat
 vele rickheyden sin dar sin oock vele dye werte
 en ende wat baret den besitter anders dan dat
 hy dye rickheyt aensiet myt sinen ogen **D**e ge-
 nen is die slaep soete dye dat arbeidet off hy
 vole off wemich eret. mer eynen riken mānes
 sachheyt en lete eme niet slapen **D**at is noch ei
 ander snode gebreck dat ick sach vnder der son
 nelijchede de mā beholdet in sins her e quaet
 want sy wegaen alle in dye allar quaetste que-
 linge **W**ant hy hefft eynen son gewonnen die
 in also groter armoede fall wesen als hy nakt
 quam vpt siner moder buck alsoe fall hy wed
 kijn ende en fall niet myt em dragen van sinre
 arbeide **D**ort is eyn bedweefflick gebreck **W**oe

hy quam soe fall hy wederketen. **H**yrūb wat
 vordert em dat hy vergeues gearbeydet hefft
All dye dage sins leuens **A**ls hy na duisternis-
 sen ende in vele sorgen. ende in armode ende in
 vele bedweeffnissen **H**yrūb so duchte my dyt
 gued sin dat eyn ete ende drinke ende gebruc
 ke blijtschop dar in hy ghearbeydet dye vnder
 der sonnen in den ghetale der dage sins leuens
 dye em god gegeuen hefft ende dyt is sin deell
 ende eyn ygelick mynsche den got hefft gege-
 uen rickheyden ende guet ende hefft eme oock
 macht ghegeuen dat hy daer aff ete ende dat
 hy gebruke sin deell ende dat hy sich verblide
 van sinre arbeide **D**yt is gades gaue **W**ant hi
 en faell niet genoch gedencken dye dage syns
 leuens vmb dat god verwonledyghet sin herte
 myt welden.

Dat seste ca. wo den gyrieger mynsche niet
 to gelaten en werdet van gade to ghebrucken
 ere rickdom.

Dat is eyn ander quaet dat ick gesien
 hebbe vnder der sonnen dat is oock ge-
 durtich vnder den mynschen **E**en mā
 den god hefft gegeuen rickheyt den. ende guet
 ende ere ende de niet gebrückt sinre sielen vā al
 let dat hy begert ende god en hefft em gheene
 macht gegeuen dat hy daer aff eren moghe.
Mer eyn mynsche van buten verblindet dyt.
Dat is ydelheyt ende groete armoet. **O**ff ye-
 mant hondert kinder gewonne ende hy vele ia-
 ren leuede ende hedde voele daege van olthep-
 den ende sine siele niet en gebrukede van deme
 guede sinre rickheyt ende bleue vnbegraue vā
 desen segge ick dat dye gene dye doet gebare
 is beter is dan hy **W**ant hy to vergeues quā
 hy is vort toe der duysternissen ghegaen. en-
 de sin name fall werden vitgedeliget myt ver-
 genheyden **H**y en sach dye sonne niet noch hy
 en kande dye vndercheyt niet tusschen ghuet
 ende quaet. ende weret oock dat hy twe dusent
 iaer leueden ende niet en gebrukeden des gue-
 de vlen ader varen icht alle dinghe toe eyre stat
In dye erde. **A**lle des mynschen arbeide ys
 in sinen monde. mer sin siele en fall niet werden
 veruult. wat hefft die wyse meer gedaen dan
 dye gecke ende wat hefft **V**oer de wysen. **A**
 anders dan hy ga doet dat leuen. beter is toe sie
 dattu begheers dan to begheeren dattu niet en
 weetst. mer dit is oock ouerdaet ende ydelheit
 des geestes. de tokomende is to hant is naem
 heyten ende man wat weet dat dat eyn myn-
 sche is ende dat hy niet en mach in dat ordeff
 stryden vnteghen en doe sterker is die dan hy
 vele woerde sin. ende hebben vele ydelheyt in
 ete dysputeringe.

Dat vij. ca. wo dat nyemant dinge soeken fall
dye bouen sine vermoegen ende verstemisse
sint. ende van der nuttichyeyt eynes gueden nae
men. ende wo dye mynsche niet lichtelick ge
weschet wesen en fallto tormeicheyt

Wat noet is eynen mynschen dat hy dy
ge soeket dye eme to groet sint na den
hy niet en weet wat em nutte sy in sy
nen leuen in dem getale 8 dage der pylgrima
sie ende in der tijt dye hy ouergaet als ein sche
me. off wye fall em mogen seggen wat na em
tokomen is vnder der sonnen. beter is eyn gu
de name dan kostlike salue. ende dye dach der
doet is beter dan dye dach der getoeten. bet
is to gaen in eyn huis des schriens dan in ey
huis der wertschop. want in dem huse wert v
manet dat eynde aller mynschen ende dye leue
de gedencken wat tokomen is. dye gralschop
is beter dan dat lachen want doer dat bedroe
uen des anghesichtes wert eynes mysdadyge
mischē geest gekastijet dat der wif ht is dat
in droeffheyt. en dat der gecker hert is dat er
blijtschop beter is berijst toe werden dan be
drogen myt soeter smekende der doeren want
gelijk als dat gelut bernender doernen vnd
eynen pot so is des geckes lachen. mer dyt is
oock ydelheyt. die vntscheydenheyt verstoert
den wysen ende hy fall wrypelen dye stantaff
ticheyt sijn herten. beter is dat eynde des gebe
des dan dat begijn. beter is ein geduldigher
dan eyn vnghehorsamer byst niet hastich vmb
toertich toe wesen want dye tormeicheyt rastet
in der gecken schoet. segge niet wat saken we
nest du to sin dat dye vergangen tijde beter we
ren dan dye nu sint alsulken vrage is gecheyt
wijs heyt is oerberlycken myt richyden. ende
sy vordert meer den geenen dye dye sonne sien
want gelijk als dye wijs heyt beschermpt. al
so beschermpt dat gelt mer wat hefft de lein
ge ende wis heyt meer dat sy een besitree dat
leuen geuen. Merk gades werke dat nyemant
en mach wrighteren den den hy wernwerder.
in den gueden dagen gebruke des guedes ende
warde dy van dem quaden dage. want gelijk
dat got desen makede so makede hy oek den.
vp dat de mische gene rechte klagige tegē en
vynden mach. dyt sach ick oek in den dagen
mynte ydelheyt. dye gherechtiche wergoet in si
nen gherechticheyden. dye nydyge leuet vele
tides in sinre quaetheyt. en wylt niet to sere ge
recht sin. noch en wylt niet meer weten dā van
noet is vp dattu niet en dwales. doe niet sere
nidentlyck en en wylt niet wesen eyn doer dat
du niet mores steruen eer tijt. dat is gued den

gherechtighen to vnthouden. niet en traeke di
bant van den niet want dye gade vntfruytet
verfinnet niet. **D**at to der gerechticheyt hoer. I
dye wijs heyt sterket den wysen leue tien vres
sten der stede gheen mynsche en is gerechtich
vp erden dye gued doet ende niet en sundyget
oek en gheue niet din herte to allen reden dye
man oek k. **V**an dy. sprickt dattu licht dmen
knecht niet en hoers dy vloken. want din o
sciencie weet dattu ducke den anderen best ge
ulokes alle dink hebbe ick ghepwoest m wys
heyt. ik seide ick saell wijs werden. ende sy gik
ertre van my vele meer dan sy was. ende sy is
eyne dyepe dyepte wye fall sy vinden. **A**lle di
ghe ick myt mynen gemoede vmb dat ik mer
ken solde ende maken ende soeken wijs heyt en
de rede. ende vmb dat ick bekennen moechde
des doeren nydycheyt. ende der vnwiser dwa
lige ende ick vant dat dat wijs byttere is dā
dye doet dat welke is des iegers stricke. ende
ere herte is ei sage ere hande sint bande. de ga
de behaget dye fall er vutulyen. mer dye eyn
sunder is hy fall van er werden gheuanghen.
siet dyt hebbe ick vlteliken gesocht sprickt ee
clesiastes dat eyn vnde dat ander vmb dat ick
rede vinde dye noch myn siele soeket. ende ick
en hebbe sy niet geuonden. van dusenich man
nen hebbe ick eyn geuonden. mer van alle den
wiuen hebbe ik ere gheen geuonden alleē heb
be ik dyt geuonde dat god den mynschē make
gerecht ende hy mengede sich selue in vngel
like vraginghe. wye is sulke dat hy wye off
vroet ende wye bekint dye vntbindinghe des
*heymeliken Iwordes.

Dat achte Ca. wo dye wijs heyt des myn
schen schint in sin aensicht ende wo in den bo
sen geene betrouwen toe setten en is. wo wail
se god nochtant also vort na den sunden met
en straefft myt plagen vp der erden. ende wo
dye ydele mynsche dye tijtlike blijtschop gae
de ende ere salicheyt werletten.

Des mynschen wijs heyt schint in syn
d aensicht ende die aller mechtighste sal
sin aensicht verwandelen. **I**ck bewaert
des konynge mont ende dye gebaede des ey
des dye wy gedaen hebben. **E**n haeste dy niet
eweck toe gaen. noch en bliue niet in quaden
werck want allet dat hy wyll fall hy doen en
de sin reden is voll van machre. noch nyemant
en mach em seggen. warumb doest du also. de
dat ghebot behaldet den en fall niet quades ge
schyen dye tijt ende dye atworde verstaet eys
wysen herte. eyn ygelick werck hefft sin tijt en
oerbarheit en des myschē quellōge is voel wāt

hy en weet niet dat voerleden is ende dat toe
 komen is mach hy myt geenen baden weten
 dat en is in des mynschen macht den geest to
 verbyden hyt sinen licham to gan noch hy
 en heeft geen macht in den dagen des doedes
 noch man en let des niet rastē als dye strijt
 der krancheyte ende der naturen an koemet
 noch dye vnypldicheyt en fall den vnyplden
 niet behalden alle dese dinge hebbe ick gemer
 ket ende ick gaff myn herte in alle den werke
 dye geschyen vnder sonnen Vnder wylen heeft
 eyn mynsche heyrshop bouen den mynschen
 in sin eyghen quaet Ick sach dye quaden be
 grauen welke als sy noch leueden so weren sy
 in dye hilige stad ende men prisēde sy in dye
 stede als van den gherechtighen werken mer
 dyt is oock ydelheyt want vmb dat men niet
 haestlick en geue sentencie tegen dye quaden
 en geoff sentencie hyrumb doen der mynsche
 kinder quaet sunder eniger ere vruchte Noch
 tant dat dye sunder hondertwerff quaet doet
 ende geleiden doer gedult hebbe ick bekāt dat
 dat gued doen fall alle dye geene die gade vnt
 sien dye sin ansicht vnt vruchten dye de boese
 en fall goete gued sin noch sine dage en sullen
 niet sin verlenghet men sullen haestlickē gā
 als eyn scheme de gades anshyn niet en vnt
 sin oock is eyn ander ydelheyt dye vp der er
 den geschiet dat sint dye rechtuerdyge lude de
 vele quades ankoment recht off sy dye quade
 werken hedden gedaen ende dat sin boese luy
 dedye alsoe seker sin als off dye der gerecht
 werken gedaen hedden dyt dunkt my toma
 le eyn ydell dreck sin hyrumb laeue ick dye
 blijschop dat den mynschen niet guets en is
 vnder der sonnen sunder dat hy ete ende drinc
 ke ende verblyde ende dat sal hy allene ewech
 dinghen van sinre arbeyt alle dye daghe sins
 leundes dye eine got heeft gegeuen vnder d
 sonnen ende ick settede myn herte to vmb toe
 wysen wijsheyt ende dat ick verstaen mochte
 dye twershelinge dye vp erden is dat is eyn
 mynsche dye gheenen slaep en nympt in sinen
 ogen dach noch nacht ende ick verstant dat
 dye mynsche gheen reden en mocht vynde vā
 alle den werken gaedes van den dye gheschye
 vnder der sonnen ende wo hy meer sich vlyti
 get vmb toe soeke wo hy mē vynden fall Ock
 waz d at eyn wise sede dat hy dat wuste des
 hy en doch niet mo ge vynden dat is vyleg
 gen myt woerde Alle dinge hebbe ick verhā
 delt in mynen herten vmb dat ick ernstlicke
 solde verstaen

dat negende Ca wo dye werke der wyser
 mynschen sit in der hant gaedes nochtant en
 waz dye mynsche niet off hy der lyeffde gae

des off sin toens werdich sy ende wo dat die
 mynsche nerstafflich fall sin vmb toe arbeyden
 ende wo noch wijsheyt noch konst noch rede
 in dem wege der boesen mynschen en is dat se
 in wandren to der hellen

Dat sint gerechte ende wysen vnd de
 luide lende ere werk sint in gades hat
 nochtant en weet eyn mynsche niet
 wer hy werdich is der speffde off des haeres
gades Mer alle dinge werden vnsker ghe
 halden bys to den tokomenden daegen vmb
 dat alle dreck effen gelijk geschyen den ghe
 rechtigen endo den vngerechtigē den gueden
 ende den quaden den reynen ende den vnteynē
 den geenen dye offerhande offert ende de gee
 nen dye sacrificie verunwert gelijk dye guede
 alsoe is oek dye sunder gelijk deme mey ned
 alsoe is oek de versweet dit is dat aller quaet
 ste vnder alleit dingen dye vnder der sonnē ge
 scheen want die selue wederuare en allē war
 by det der mynschen kinder herten werde wr
 uult myt der quaetheyt ende myt versmaeden
 in eren leuen ende hirt na sullen sy werden ghe
 leyt toe der hellen nyemant en is dye alle tijt
 fall leue en de in desen dingen mach hebbē ge
 trouwen beter is eynen leuenden hont dā ey
 nen doden leuen dye daer leuen sy were dat
 sy steruen sullen mer de doden en wusten des
 niet meer noch sy en hebben vortmeer gheen
 loen want er gedenken is der vergetēheyt ge
 geuen oock so sullen to samen vergaen dye lief
 de dye haet ende nyt ende sy en hebben gheen
 deell in deser werlt noch in den werken datme
 vnder doet darumb gae ende ere din broet in
 vrouden ende drinck myt vrouden dynen wī
 want gade genoegē dynre werken in allen tij
 den mochten din kledere blinckende sīn ende
 dye olpe en moet niet gebreken ende dinen ho
 uede gebruke des leuens myt den wīte die du
 lieff heffst alle dye dage dins leuens dīne vn
 gestedicheyt dat is deses tegenwoedygen lo
uens dat vstantafflich is sy sin dy gegeuen
 sin vnder der sonnen alle de rijt dīne ydelheit
 wāt dyt is in dat deell in den leuen en in dīne
 akteyt daer du in gearbeydet heffst vnder der
 sonnen soe wat din hant mach doen ernstlyck
 want noch werk noch rede noch konst noch
 wijsheyt en sullen to der hellē sin dar du wart
 tijdes Ick kijde my to anderen dingen en ik
 sach vnd dat dat sinele niet en is de loep noch
 de sterker de strijt noch den wysen dye broet
 noch de rickdom de dye leters noch die gracie
 der werklude mer tijt en geuall in allen de mē
 sche en weet sin ende niet mer gelijk als dye
 vylche werde geuangē myt de angel ey de wo
 gel gegrepe mit de strik also werde de mēsche

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

geuangen in quaden tijden als hy em haestlik ouerkomet dese wijs heyt sach ick oeck in der sonnen ende prouede sy dye aller groetste **E** kleyne stad ende weinich man dat in ende te gen er quam eyn groet konink en vmbsettede se ende makede bolwerk all vmb en dat belach was volkomen all vmb ende mā vāt in 8 stat eynen armen man ende wyse ende hy verloste dye stat doer sine wijs heyt. ende vortmeer en gedacht nymāt des armē mȳschē. en ick sede dat de wijs heyt bet was dā de starckeyt. wa rāb wart des armen mȳnschen wijsheit wē sīnaet. ende watumb en hoerde men sinte wor de niet. **Der wyser weorde werden gehoert in dē gestylle. dat is myt andacht. A beter is wif heyt do vchrenlicke wapen ende dye in ene.**

me sundyget hy fall voele gudes verlyesen

Dat x. ca. wo die wijsheit den ersten mȳ schen van sinre missedaet heuet verlost en heuet geuoert dat volk van israhell dor Egyptē

Uegen die steruen wederue de soetheit der saluen klene geckheit is nutē dā wijsheit ende glorie eines wisen man nes herre is in sinre rechten hant. ende eines gecks herre in sinre lochtrech hant mer oeck dat ey geck in dem wege wandelt vmb dat hi vn uroet is. so schriet hi dat alle mȳschē gek sin **I**stet dat die geest des gheenen de dat mach hefft komet vp di verlate dine stede niet. wāt genefinge doet vpholden grore sūnde **E**yn ander quaet is dat ik gesien hebbe vnder der son nen dat dat vytgaet voer des ouersten āsicht doer dwalinge dat man eynen gheck settet in grōeren staet. ende dye riken neder settet. **I**ck sach knechten vp perden ende vorsten wande len vp der erden ghelijck den knechten. de dar grauen eyne kule dye fall dar in vallen. en die eynen tuyn breket dye slange fall en byten. die dye steyne ouerdracht fall daer in werden ghe quellet. dye holt smidet hy fall dar aff werden gewont. **I**stet dat eyn ysē stomp geworden is myt vele arbeiden fall man dat scherp maken ende nae der kloekheit fall dye wijs heyt vol gen. weret dat eyn slange eynen bere in heym licheyt. niet myn en hefft dye geene dye quaet sprickt achter rugge. des wysen mont werde sin gracie ende eynes vnywsen lyppen sullē en vmb werpen. dat beghin van sinen woerden is gecheit ende dat laetste van sinen monde is alsoe quade dollinghe **E**yn geck mannyhuol dyget sin woerde. **E**yn mȳnsche en weet niet wat voer eme geweest hefft ende dat na toko mende is. wye fall dat eme seggen mogen. der doeren arbeit fall sy quellen dye in de stad niet en weten to gaen. we dy du lant des de konink eyn kint is. ende wes vorsten vroe eten. salich

is dat lant wes konynk dat edell is ende wes vorsten eten in eren tijden vmb to verquicken ende niet to der lusten **I**n den tragen sad wer. dē vernedert dye ver gaderinghe van den spar tē ende doer krankheyt der hāde fall dat huis doerdruppen. **I**n lachen maken sī dat broet. ende den wyn vmb dat se weertschoppen sullē drincken ende alle dinge sint dem gelde vnder daen. ende en laster dē koenynk niet in dinen gepinse ende in dat heymelick dinre slaepkae meren en vloeke den riken niet. wāt dye vogel des hemels sullen din stymme vort draeghen ende dye daer vlogelen hebben sullen dye sen tencie seggen.

Dat .xi. ca. wo dye mȳnschen vermaet werden to den werken der barmherticheyt. en vā den toekomenden dingen. ende van der vrolyc heyt der ionckheyt

D salt den geenen din broet geuen dye ouer wech wanderen. want na vele tij den salt du dat vinden. gefft seuen deell ia oek in dat achte deell wāt du en weres niet wat quades dat tokomende is vp erden **I**stet dat dye wolken veruult werden so sullen sy re gen vytstorten vp 8 erden **I**stet dat ey holt val let to den suden off toe den norden to wat stede dat vallen fall dar fall dat sin dye den wint bes wart hy en fiet niet ende dye dye wolken mer ken nummermeer en fall hy meyen. gelijk du niet en weres welkes des geeste swech is. en de by wat reden dye beynre werden geformet in eyne gebetenden vrouwen buck. also en we tes du gades werk niet dye eyn maker vā alle dingē is. seyet vroe dy fact. en din hant en hal de niet vp to sayen des anendes want du en we tes niet welke dat meer wasse dyt off dat. off dat beyde to samen beter fall sin. **D**at licht is soere ende is den oegen genoechlich to siē de sonne **I**stet dat eyn mȳnsche vele iaren gelefft hefft ende in allen desen verblift hefft geweest soe is hy oek schuldich to gedencken der din kere tijt van veler dagen die welke als sy sullē komen soe sullen dye verlede dingen werden betispt in ydelheyden. **D**anumb verblift ionge linck in dinre ioget ende din herte sy int gued in dinen dage dinre ioget **E**nde wandell in dē daghen dins herten ende in dat anshouwen dynre ogen **E**nde were dat voer alle dese. god dy fall bringen in dat ordell

Dat .ca. wo Ecclesiastes dye iōge lude vermanet to gedenkē des herē in erre ionckheyt ere dye doet se ouerkome **Ende wo se genogēt sul len wesen to halden dye gebade gades.**